Fundusze Europejskie Wiedza Edukacja Rozwój
Rzeczpospolita Polska
INFOdoradca+
Unia Europejska Europejski Fundusz Społeczny

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+

INFORMACJA O ZAWODZIE

Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego

(263503)

Specjaliści do spraw społecznych

Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej rozpowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

INFORMACJA O ZAWODZIE

Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego

(263503)

Specjaliści do spraw społecznych

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy

Publikacja opracowana w ramach projektu **Rozwijanie, uzupełnianie i aktualizacja informacji o zawodach oraz jej upowszechnianie za pomocą nowoczesnych narzędzi komunikacji – INFODORADCA+**

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Oś priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.4 Modernizacja publicznych i niepublicznych służb zatrudnienia oraz lepsze dostosowanie ich do potrzeb rynku pracy

PROJEKT NR: POWR.02.04.00-00-0060/16-00

Partnerzy projektu INFODORADCA+:

- DORADCA Consultants Ltd Sp. z o.o., Gdynia
- Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom
- Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa
- Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa
- PBS Sp. z o.o., Sopot

INFORMACJA O ZAWODZIE

Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego (263503)

© Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa 2018

Kopiowanie i rozpowszechnianie w całości lub w części dozwolone wyłącznie za podaniem źródła.

ISBN 978-83-7789-495-8 [196]

Publikacja bezpłatna

Zdjęcie na okładce (źródło): https://www.flickr.com/photos/usdagov/15416686409 [dostęp: 31.10.2018].

Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji – PIB
26-600 Radom, ul. K. Pułaskiego 6/10, tel. centr. (048) 364-42-41, fax (048) 364-47-65
e-mail: instytut@itee.radom.pl http://www.itee.radom.pl

SPIS TREŚCI

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU 3
1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności) 3
1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu 3
1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD 3
1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący 3
2. OPIS ZAWODU 4
2.1. Synteza zawodu 4
2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania 4
2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy) 5
2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne 7
2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie 8
2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji 9
2.7. Zawody pokrewne 10
3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE 11
3.1. Zadania zawodowe 11
3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Udzielanie pomocy i wsparcia osobom znajdującym się w sytuacjach granicznych. 11
3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Prowadzenie programów edukacyjnych i kampanii społecznych ukierunkowanych na życie w rodzinie 13
3.4. Kompetencje społeczne 13
3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu 14
3.6. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji 14
4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO 15
4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie 15
4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu 16
4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów 17
4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie 17
5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO) 18
6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE 18
7. SŁOWNIK POJĘĆ 19
7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze) 19
7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe) 22

1. DANE IDENTYFIKACYJNE ZAWODU

1.1. Nazwa i kod zawodu (wg Klasyfikacji zawodów i specjalności)

Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego 263503

1.2. Nazwy zwyczajowe zawodu

- Asystent rodziny.
- Psycholog rodzinny.
- Specjalista do spraw pracy z rodziną.

1.3. Usytuowanie zawodu w klasyfikacjach: ISCO, PKD

W Międzynarodowym Standardzie Klasyfikacji Zawodów ISCO-08 odpowiada grupie:

- 2635 Social work and counselling professionals.

Według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007):

- Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

1.4. Notka metodologiczna, autorzy i eksperci opiniujący

Notka metodologiczna

Opis informacji o zawodzie opracowano na podstawie:

- analizy źródeł (akty prawne, klasyfikacje krajowe, międzynarodowe) oraz źródeł internetowych,
- analizy opisu zawodu zamieszczonego w wyszukiwarce opisów zawodów na Wortalu Publicznych Służb Zatrudnienia,
- badań ankietowych prowadzonych w projekcie INFODORADCA+ w grudniu 2018 r.,
- zebranych opinii od recenzentów, członków panelu ewaluacyjnego oraz zespołu ds. walidacji i jakości informacji o zawodach.

Autorzy i eksperci opiniujący

Zespół Ekspercki:

- Beata Kowalczyk – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Marta Kucińska – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Gdańsk.
- Halina Walicka-Marek – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tychach, Tychy.

Zespół ds. walidacji i jakości informacji o zawodzie:

- Zdzisław Czajka – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Maciej Gruza – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Urszula Jeruszka – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Barbara Sajkiewicz – Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa.
- Krzysztof Symela – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.
- Ireneusz Woźniak – Instytut Technologii Eksploatacji – PIB, Radom.

Recenzenci:

- Beata Szymańska – Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie, Warszawa.
- Magdalena Twardowska – Urząd Miasta Stołecznego Warszawy, Warszawa.

Panel ewaluacyjny – przedstawiciele partnerów społecznych:

- Maria Berlińska – Mazowiecka Fundacja Rodzin Zastępczych, Warszawa.
- Martyna Kawińska – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa.

Data (rok) opracowania opisu informacji o zawodzie: 2018 r.

WAŻNE:
W tekście opisu informacji o zawodzie występują podkreślenia wybranych określeń wraz z indeksem górnym, który wskazuje numer definicji w słowniku branżowym w punkcie 7.2.

2. OPIS ZAWODU

2.1. Synteza zawodu

Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego prowadzi działania na rzecz osób i rodzin (biologicznych i adopcyjnych), które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Zakres pomocy wynika z pogłębionej diagnozy sytuacji psychospołecznej danej osoby lub rodziny.

2.2. Opis pracy i sposobu jej wykonywania

Opis pracy

Praca w zawodzie **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** polega na udzielaniu indywidualnego wsparcia, jak również wspierania osób, małżeństw i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej, w tym także rodzin zajmujących się opieką nad osobami niepełnosprawnymi. Jego działalność jest ukierunkowana na udzielanie pomocy zarówno rodzinom samodzielnym, zagrożonym marginalizacją społeczną, jak i wieloproblemowym. Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego udziela osobom potrzebującym porad w zakresie możliwych rozwiązań problemów oraz wskazuje właściwe instytucje rządowe, samorządowe i organizacje pozarządowe, które są również odpowiedzialne za świadczenie różnego rodzaju specjalistycznej pomocy. Pracownik w tym zawodzie opracowuje i wdraża programy prewencyjne i poradnicze w zakresie funkcjonowania rodziny, a także inicjuje i prowadzi różnego rodzaju grupy wsparcia oraz samopomocy wśród małżeństw i rodzin.

Ponadto specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego inspiruje, opracowuje, rozwija, wdraża oraz dokonuje ewaluacji wszelkich działań prewencyjnych, programów profilaktycznych i społecznych ukierunkowanych na pełny rozwój i funkcjonowanie osób i rodzin, dotyczących poradnictwa w zakresie przygotowania do życia w małżeństwie i rodzinie oraz pełnienia roli rodziców itp. W tym celu nawiązuje współpracę z ośrodkami naukowymi o kierunkach społecznych oraz organizacjami skoncentrowanymi na problematyce rodziny, a także prowadzi działalność edukacyjną, naukową, dydaktyczną i publicystyczną.

Zadania wykonywane przez specjalistę poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego obejmują następujące obszary działań: diagnostyczne (umożliwiające ocenę sytuacji osoby bądź rodziny wymagającej wsparcia), profilaktyczne (przygotowujące rodzinnę do tego, aby samodzielnie wypełniała swoje podstawowe funkcje i w oparciu o własne zasoby oraz system wsparcia społecznego była w stanie przezwyciężyć trudną sytuację życiową, np. kryzys przejściowy), naprawcze (ukierunkowane na przezwyciężenie kryzysu w rodzinie – mają przywrócić rodzinie zdolność do samodzielnego funkcjonowania i zapobiegać kumulowaniu się problemów, tj. kryzysowi chronicznemu). Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego w swojej pracy łączy zadania zarówno pomocnika, doradcy, mediatora, negocjatora, pośrednika, jak również osoby udzielającej informacji – w zależności od zdiagnozowanych potrzeb osób, z którymi współpracuje.

WAŻNE:
Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego wykonuje swój zawód zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o pomocy społecznej, w której określone zostały zadania, świadczenia i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej oraz sposoby ich wykonywania, a także specjalistyczne placówki udzielające tego typu wsparcia.

Sposoby wykonywania pracy

Pracownik w zawodzie **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** wykonuje pracę polegającą m.in. na:

- prowadzeniu działalności interdyscyplinarnej[1] diagnostycznej, łączącej działania wszystkich specjalistów (pedagoga, psychologa, prawnika w zależności od potrzeb rodziny), polegającej na rozpoznawaniu potrzeb i możliwości poszczególnych członków rodziny, małżeństw oraz rodziny jako systemu,
- zapewnianiu poradnictwa psychologicznego (w obszarze relacji rodzinnych, komunikacji wewnątrzrodzinnej, poszczególnych ról w rodzinie oraz wartości rodzinnych), pedagogicznego (wzmocnienie kompetencji rodzicielskich, wspomaganie rozwoju dziecka) oraz prawnego (w zakresie prawa rodzinnego i opiekuńczego) osobom potrzebującym,
- udzielaniu pomocy w rozwiązywaniu problemów osobistych oraz małżeńskich,
- wspieraniu rodzin sprawujących opiekę nad osobami niepełnosprawnymi,
- wyszukiwaniu i dostarczaniu informacji, a także wskazaniu odpowiednich instytucji dedykowanych do udzielania wszelkiego rodzaju pomocy materialnej i niematerialnej osobom potrzebującym,
- tworzeniu, realizowaniu, monitorowaniu i przeprowadzaniu ewaluacji programów społecznych, nakierowanych na propagowanie życia w rodzinie, edukację rodziców, przygotowanie do życia w rodzinie i małżeństwie oraz mających na celu przeciwdziałanie różnego rodzaju formom dyskryminacji i wykluczenia społecznego,
- pozyskiwaniu funduszy krajowych i europejskich w celu realizacji innowacyjnych projektów, kampanii społecznych oraz programów edukacyjnych, a także wspomaganiu inicjatyw i akcji społecznych,
- inicjowaniu, prowadzeniu i monitorowaniu działalności różnych grup wsparcia i samopomocy,
- współpracowaniu z organizacjami zaangażowanymi w działalność na rzecz rodziny, w celu wypracowania nowych i doskonalenia już istniejących rozwiązań w zakresie poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego,
- współpracowaniu z ośrodkami naukowymi o kierunkach społecznych skoncentrowanych na problematyce rodziny,
- prowadzeniu działalności dydaktycznej i publicystycznej,
- gromadzeniu i przechowywaniu akt dokumentujących sytuację osób, którym udzielane jest poradnictwo.

Więcej szczegółowych informacji znajduje się w sekcjach: 3.1. Zadania zawodowe oraz 3.2 i 3.3. Kompetencje zawodowe.

2.3. Środowisko pracy (warunki pracy, maszyny i narzędzia pracy, zagrożenia, organizacja pracy)

Warunki pracy

Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego wykonuje swoje obowiązki zawodowe głównie w pomieszczeniu biurowym, w którym realizowane jest poradnictwo. Miejscem pracy jest indywidualny pokój do spotkań o powierzchni nie mniejszej niż 12 m^2, wyposażony w biurko, minimum 4 krzesła lub fotele, zegar ścienny, wydzielone miejsce do zabawy i pracy z dzieckiem, spełniające warunki bezpieczeństwa w przypadku najmłodszych dzieci.

Do zajęć grupowych lub rodzinnych wymaga się sali o powierzchni nie mniejszej niż 25 m^2, wyposażonej w fotele/krzesła (min. 16 sztuk). Pomieszczenie nie jest dostępne dla osób z zewnątrz w czasie realizacji usługi. Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego pracuje również w terenie, udając się na spotkania bezpośrednio do miejsca zamieszkania klientów lub do miejsca ich pobytu (np. do urzędów, szpitali, placówek wychowawczych, sądów, szkół, uniwersytetów itp.).

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie.

Wykorzystywane maszyny i narzędzia pracy

Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego w działalności zawodowej wykorzystuje m.in.:

- typowe urządzenia biurowe, takie jak: drukarkę, ksero, faks, skaner, telefon stacjonarny i komórkowy,
- komputer z oprogramowaniem do przeglądania zasobów internetu, wysyłania i odbierania poczty elektronicznej oraz typowym oprogramowaniem biurowym, umożliwiającym przygotowywanie prezentacji, prowadzenie dokumentacji odnośnie klientów, gromadzenie materiałów i danych niezbędnych do planowania i realizacji pracy,
- materiały dydaktyczne i edukacyjne,
- specjalistyczny system informatyczny wykorzystywany przez ośrodki pomocy społecznej, np. POMOST Std[5] lub aplikacje obsługi Wsparcia Rodziny (WR)[9] itp.

Organizacja pracy

Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego pracuje indywidualnie lub we współpracy z innymi specjalistami oraz instytucjami zajmującymi się pomocą społeczną. Podejmowane działania realizowane są w formie:

- poradnictwa indywidualnego, podczas którego w sposób świadomy i celowy, wykorzystując procedury i techniki rozmowy doradczej, motywuje klienta do swobodnego wypowiadania się oraz aktywnego współdziałania w rozwiazywaniu jego problemów (wyróżnia się tu bezpośrednią relację specjalisty z klientem, porady telefoniczne np. telefon zaufania, porady za pośrednictwem internetu, porady pisemne),
- poradnictwa grupowego, polegającego na pracy z ludźmi, którzy w atmosferze akceptacji i otwartości mają możliwość określenia i zrozumienia własnego problemu, dokonania adekwatnej oceny siebie oraz rozwijania umiejętności w podejmowaniu decyzji dotyczących swojej rodziny. Najczęściej działania takie realizowane są w ramach grup wsparcia lub grup edukacyjnych.

Czas pracy specjalistów poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej reguluje ustawa o pracownikach samorządowych i wynosi 40 godzin tygodniowo, przy czym część godzin realizowana jest podczas pracy w terenie.

Praca specjalisty poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego wspomagana jest superwizją pracy socjalnej[6], realizowaną przez osobę posiadającą uprawnienia superwizora[7], minimum raz w miesiącu, w wymiarze 5 godzin przewidzianych dla specjalisty lub grupy specjalistów. Superwizja ma na celu ocenę dotychczasowej pracy z rodziną. Pozwala na poszukiwanie źródeł trudności napotykanych w pracy oraz ukazuje sposoby ich pokonywania. Dzięki temu możliwe jest zachowanie wysokiego poziomu świadczonych usług, podnoszenie kompetencji zawodowych pracownika oraz uzyskiwanie przez niego osobistego wsparcia, ważnego w pracy zawodowej.

Zagrożenia mające wpływ na bezpieczeństwo pracy człowieka

Ze względu na specyfikę pracy **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** narażony jest na przewlekły stres i silne emocje. Z pracą w tym zawodzie wiążą się zagrożenia chorobami związanymi z dużym obciążeniem psychofizycznym, wynikającym z pracy z osobami znajdującymi się w sytuacjach kryzysowych (rozpad rodziny, małżeństwa, uzależnienia itp.), z osobami przewlekle chorymi, w podeszłym wieku oraz z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie i fizycznie. Często skutkiem sytuacji stresogennych jest wypalenie zawodowe. Praca może również negatywnie wpływać na relacje rodzinne osoby wykonującej zawód.

WAŻNE:
Praca **specjalisty poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** związana jest z dużym obciążeniem psychicznym. Osoby wykonujące ten zawód objęte są ochroną prawną przewidzianą dla funkcjonariuszy publicznych.

2.4. Wymagania psychofizyczne i zdrowotne

Wymagania psychofizyczne

Dla pracownika wykonującego zawód **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** ważne są:

w kategorii wymagań fizycznych
- ogólna wydolność fizyczna,
- sprawność układu krążenia,
- sprawność układu kostno-stawowego,
- sprawność układu mięśniowego,
- sprawność narządów równowagi,
- sprawność narządu wzroku,
- sprawność narządu słuchu;

w kategorii sprawności sensomotorycznych
- koordynacja wzrokowo-ruchowa,
- ostrość słuchu,
- ostrość wzroku,
- rozróżnianie barw,
- spostrzegawczość,
- zmysł równowagi;

w kategorii sprawności i zdolności
- zdolność koncentracji uwagi,
- uzdolnienia organizacyjne,
- podzielność uwagi,
- dobra pamięć,
- zdolność analizowania i systematyzowania złożonych problemów,
- zdolność analizowania sytuacji i podejmowania ryzyka,
- zdolność do wchodzenia w różnorodne role społeczne,
- zdolność nawiązywania kontaktu z ludźmi,
- zdolność skutecznego przekonywania,
- zdolność skutecznego negocjowania,
- zdolność rozwiązywania konfliktów,
- łatwość wypowiadania się w mowie i w piśmie,

w kategorii cech osobowościowych
- gotowość do współdziałania,

- gotowość do pracy w warunkach izolacji społecznej,
- gotowość do pracy w różnych warunkach środowiskowych,
- wytrzymałość na długotrwały wysiłek psychiczny,
- komunikatywność,
- samodzielność,
- asertywność,
- empatia,
- samokontrola,
- systematyczność,
- odpowiedzialność za działania zawodowe,
- odporność emocjonalna,
- radzenie sobie ze stresem,
- szacunek dla godności człowieka,
- kontrolowanie własnych emocji,
- zainteresowana społeczne,
- gotowość do ustawicznego uczenia się oraz dzielenia się wiedzą.

Więcej informacji znajduje się w sekcjach*: *3.4. Kompetencje społeczne; 3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu.

Wymagania zdrowotne

Praca **specjalisty poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** pod względem wydatku energetycznego należy do prac lekkich. Występuje w niej duże obciążenie umysłowe związane np. z organizowaniem, analizowaniem, rozwiązywaniem problemów, podejmowaniem decyzji, negocjowaniem.

Przeciwwskazaniem do podjęcia pracy w zawodzie specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego są poważne zaburzenie równowagi i sprawności kończyn dolnych (z wyłączeniem stanowisk kierowniczych wykonywanych wyłącznie w warunkach pracy biurowej), zaburzenia układu krążenia, oddechowego, nerwowego oraz nosicielstwo chorób zakaźnych. Niepełnosprawność intelektualna wyklucza możliwość wykonywania tego zawodu.

WAŻNE:
O stanie zdrowia i ewentualnych przeciwwskazaniach do wykonywania zawodu orzeka lekarz medycyny pracy.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie.

2.5. Wykształcenie, tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Wykształcenie niezbędne do podjęcia pracy w zawodzie

Zawód **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** podlega szczegółowym regulacjom prawnym, które obejmują wszystkie zawody z grupy specjalistów do spraw społecznych. Specjalistą poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego może zostać osoba, która:

- ukończyła studia na kierunku praca socjalna oraz posiada minimum 2-letnie doświadczenie zawodowe w pracy pracownika socjalnego, lub
- do dnia 31 grudnia 2013 r. ukończyła studia o specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego na jednym z kierunków: pedagogika, pedagogika specjalna, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie oraz posiada minimum 3-letnie doświadczenie zawodowe w pracy pracownika socjalnego (wymagane umiejętności, wykaz

przedmiotów, minimalny wymiar zajęć dydaktycznych oraz zakres i wymiar praktyk zawodowych dla specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego, realizowanej w szkołach wyższych na wymienionych wyżej kierunkach, określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25.01.2008 roku w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych), lub
- posiada dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych, specjalizację zawodową I stopnia w zawodzie pracownik socjalny oraz 3 lata stażu pracy.

Tytuły zawodowe, kwalifikacje i uprawnienia niezbędne/preferowane do podjęcia pracy w zawodzie

Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego musi posiadać dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych lub wykształcenie wyższe w zakresie pracy socjalnej, pedagogiki, pedagogiki specjalnej, polityki społecznej, psychologii, socjologii lub nauk o rodzinie.

Dodatkowo pozaustawowymi warunkami podjęcia pracy jako specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego są:
- posiadanie obywatelstwa polskiego,
- niekaralność za przestępstwa popełnione umyślnie,
- posiadanie pełnej zdolności do czynności prawnych oraz korzystanie z pełni praw publicznych,
- stan zdrowia pozwalający na pracę w zawodzie specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego,
- doświadczenie w przygotowywaniu dokumentacji urzędowej,
- biegła znajomość obsługi urządzeń biurowych i komputera z typowym oprogramowaniem biurowym oraz oprogramowaniem dedykowanym do pracy socjalnej.

Więcej informacji znajduje się w sekcji: 4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu.

2.6. Możliwości rozwoju zawodowego, awansu i potwierdzania kompetencji

Możliwości rozwoju zawodowego i awansu

Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego w ramach rozwoju zawodowego może ukończyć specjalizację I lub II stopnia w zawodzie pokrewnym pracownik socjalny. Wymóg posiadania specjalizacji I stopnia nie dotyczy osób, które:
- ukończyły studia wyższe na kierunku praca socjalna lub
- przed 1 stycznia 2007 r. otrzymały dyplom wyższej szkoły zawodowej o specjalności praca socjalna lub
- przed 1 stycznia 2008 r. ukończyły lub kontynuowały studia wyższe o specjalności praca socjalna na jednym z kierunków: pedagogika, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie, lub
- do 31 grudnia 2013 r. ukończyły studia wyższe o specjalności przygotowującej do zawodu pracownik socjalny na jednym z kierunków: pedagogika, pedagogika specjalna, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie. Wymagane umiejętności, wykaz przedmiotów, minimalny wymiar zajęć dydaktycznych oraz zakres i wymiar praktyk zawodowych dla specjalności przygotowującej do zawodu pracownik socjalny, realizowanej w szkołach wyższych na wymienionych wyżej kierunkach określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych.

Specjalizacja II stopnia ma na celu pogłębienie wiedzy i doskonalenie umiejętności pracy z wybranymi grupami osób korzystających z pomocy społecznej. Warunkiem uzyskania II stopnia specjalizacji w zawodzie pokrewnym pracownik socjalny jest:

- posiadanie uprawnień do wykonywania zawodu pracownik socjalny lub posiadanie decyzji o uznaniu kwalifikacji w zawodzie pracownik socjalny na podstawie ustawy o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej,
- posiadanie I stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny oraz posiadanie co najmniej 5-letniego stażu w zawodzie pracownik socjalny,
- ukończenie szkolenia z zakresu II stopnia specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny,
- zdanie egzaminu przed Centralną Komisją Egzaminacyjną do spraw stopni specjalizacji zawodowej pracowników socjalnych, działającą przy ministrze właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego.

Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego może awansować na stanowisko starszego specjalisty pracy socjalnej. Może również kierować zespołem pracowników jako starszy specjalista pracy socjalnej – koordynator, jaki superwizor lub może też zostać głównym specjalistą. Istnieje również możliwość awansu na stanowisko kierownika w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, np. kierownika ośrodka pomocy społecznej czy kierownika domu pomocy społecznej

Możliwości potwierdzania kompetencji

Wykonując zawód **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** można potwierdzić kompetencje zawodowe poprzez uzyskanie dyplomu I lub II stopnia specjalizacji w zawodzie pokrewnym pracownik socjalny. Egzaminy dla pracownika socjalnego I stopnia specjalizacji przeprowadzane są przez Regionalne Komisje Egzaminacyjne. Warunkiem uzyskania II stopnia specjalizacji jest zdanie egzaminu przed Centralną Komisją Egzaminacyjną do spraw stopni specjalizacji zawodowej pracowników socjalnych działającej przy Ministrze Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Wymóg posiadania specjalizacji I stopnia nie dotyczy osób, które:

- ukończyły studia na kierunku praca socjalna, lub
- do 31 grudnia 2013 r. ukończyły studia o specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego na jednym z kierunków: pedagogika, pedagogika specjalna, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia, nauki o rodzinie, lub
- przed 1 stycznia 2007 r. otrzymały dyplom wyższej szkoły zawodowej o specjalności praca socjalna.

Ponadto pracując w zawodzie specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego można uczestniczyć w szkoleniach lub korzystać z usług szkoleniowych firm komercyjnych lub szkół wyższych w zakresie dedykowanych studiów podyplomowych oraz kursów tematycznych, których ukończenie poświadczane jest dyplomem lub certyfikatem.

Więcej informacji można uzyskać w Bazie Usług Rozwojowych https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl oraz Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

2.7. Zawody pokrewne

Osoba zatrudniona w zawodzie **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** może rozszerzać swoje kompetencje zawodowe w zawodach pokrewnych:

Nazwa zawodu pokrewnego zgodnie z Klasyfikacją zawodów i specjalności	Kod zawodu
Specjalista pracy socjalnej	263504
Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej	263508
Specjalista do spraw adopcji	263509
Specjalista komunikacji społecznej	263510
Pracownik socjalny	341205

3. ZADANIA ZAWODOWE I WYMAGANE KOMPETENCJE

3.1. Zadania zawodowe

Pracownik w zawodzie **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** wykonuje różnorodne zadania, do których należą w szczególności:

Z1 Prowadzenie poradnictwa oraz udzielanie pomocy w zakresie życiowych sytuacji kryzysowych, konfliktów rodzinnych, uzależnień, opieki nad osobami niepełnosprawnymi.
Z2 Tworzenie i prowadzenie stowarzyszeń, grup wsparcia i samopomocy wśród jednostek, małżeństw i rodzin.
Z3 Współpracowanie z różnymi podmiotami sektora rządowego i pozarządowego zaangażowanymi w działalność na rzecz rodziny.
Z4 Gromadzenie i przechowywanie akt dokumentujących sytuację osób, którym udzielana jest pomoc.
Z5 Prowadzenie poradnictwa w zakresie przygotowania do życia w małżeństwie i rodzinie.
Z6 Inspirowanie, opracowywanie, wdrażanie, rozwijanie oraz ewaluacja wszelkich działań społecznych nakierowanych na życie w rodzinie.
Z7 Prowadzenie działalności naukowej, dydaktycznej i publicystycznej.

3.2. Kompetencja zawodowa Kz1: Udzielanie pomocy i wsparcia osobom znajdującym się w sytuacjach granicznych.

Kompetencja zawodowa Kz1: Udzielanie pomocy i wsparcia osobom znajdującym się w sytuacjach granicznych[8] obejmuje zestaw zadań zawodowych Z1, Z2, Z3, Z4, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z1 Prowadzenie poradnictwa oraz udzielanie pomocy w zakresie życiowych sytuacji granicznych, konfliktów rodzinnych, uzależnień, opieki nad osobami niepełnosprawnymi	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Zasady etyki zawodowej specjalisty poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego; • Zasady komunikacji i zachowania postawy szacunku wobec klienta; • Zasady zachowania dyskrecji i poufności odnośnie informacji powierzonych przez klienta; • Zasady i reguły prawne określające zakres i sposób wykonywania obowiązków (w tym m.in. prowadzenia interwencji kryzysowej[2]) przez specjalistę poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego, który jest pracownikiem socjalnym; • Procedury postępowania w przypadku podejrzenia lub zidentyfikowania zjawiska przemocy w rodzinie; • Sposoby monitorowania oraz udoskonalania programu pomocowego skierowanego do jednostki bądź rodziny; • Rodzaje przysługujących świadczeń z pomocy społecznej; • Ogólne kryteria przyznawania pomocy wynikające z ustawy o pomocy społecznej i innych przepisów prawnych.	• Przestrzegać zasad etyki zawodowej; • Komunikować się w prawidłowy sposób ze współpracownikami oraz klientami (z empatią i szacunkiem); • Budować atmosferę zaufania w trakcie kontaktów z klientem; • Przeprowadzić interwencję kryzysową zgodnie z obowiązującymi normami prawnymi i etycznymi; • Reagować na zjawisko przemocy w rodzinie i podejmować decyzje o natychmiastowej interwencji (np. w celu zabezpieczenia osób zależnych – głownie dzieci) w sytuacjach zagrażających zdrowiu i życiu; • Monitorować, weryfikować i udoskonalać formy udzielanej pomocy w rozwiązywaniu konfliktów małżeńskich i rodzinnych; • Udzielać pełnej informacji o przysługujących klientowi świadczeniach i dostępnych formach pomocy ze strony instytucji państwowych, samorządowych i organizacji pozarządowych; • Udzielać pomocy zgodnej z przepisami prawa, w tym z ustawą o pomocy społecznej.

Z2 Tworzenie i prowadzenie stowarzyszeń, grup wsparcia i samopomocy wśród jednostek, małżeństw i rodzin	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Metody oraz podstawy prawne organizowania oraz funkcjonowania towarzyszeń, grup wsparcia i samopomocy; • Zasady prowadzenia grupowej terapii; • Zasady zachowania dyskrecji i poufności odnośnie informacji powierzonych przez klienta; • Sposoby monitorowania, ewaluacji oraz wspierania działalności grup wsparcia lub samopomocy.	• Organizować i prowadzić grupy wsparcia; • Prowadzić grupową terapię; • Zachować dyskrecję i budować atmosferę zaufania w trakcie kontaktów z klientami; • Monitorować efektywność działań grupy wsparcia i samopomocy, interweniować w razie wystąpienia problemów.

Z3 Współpracowanie z różnymi podmiotami sektora rządowego i pozarządowego zaangażowanymi w działalność na rzecz rodziny	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Rodzaje i kompetencje instytucji i organizacji wsparcia społecznego; • Kompetencje specjalistów działających w obszarze wsparcia psychospołecznego (pedagogów, prawników, psychologów); • Kompetencje służb ratowniczych oraz innych instytucji świadczących pomoc w sytuacjach zagrożenia; • Funkcje i zadania organizacji pozarządowych, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji działających w obszarze pomocy społecznej.	• Rozróżniać zadania wykonywane przez placówki świadczące usługi w ramach pomocy społecznej; • Pozyskiwać do współpracy specjalistów (pedagogów, prawników, psychologów); • Powiadamiać odpowiednie służby ratownicze i/lub organy ścigania w sytuacjach zagrożeń; • Współpracować z organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie pomocy społecznej.

Z4 Gromadzenie i przechowywanie akt dokumentujących sytuację osób, którym udzielana jest pomoc	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Sposoby gromadzenia, przechowywania, ewidencjonowania informacji na temat klientów placówki socjalnej; • Reguły prawne ochrony informacji niejawnych i danych osobowych klientów; • Zasady sporządzania pism i wypełniania podstawowych druków i formularzy w pracy socjalnej (np. formularze wywiadu środowiskowego[10], kontraktu socjalnego[3], formularze „Niebieska Karta”[4] itp.); • Podstawy obsługi komputera, internetu i programów dedykowanych do pracy z rodzinami (np. „POMOST Std”).	• Gromadzić i analizować materiał diagnostyczny dotyczący sytuacji finansowej, rodzinnej, mieszkaniowej, zawodowej i zdrowotnej zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa; • Przestrzegać przepisów odnoszących się do poufności i tajności informacji oraz danych osobowych; • Sporządzać pisma i wypełniać druki i formularze wykorzystywane w pracy socjalnej (np. formularze wywiadu środowiskowego, kontraktu socjalnego, formularze „Niebieska Karta” itp.); • Korzystać z systemu informatycznego „POMOST Std” lub innych programów specjalistycznych.

3.3. Kompetencja zawodowa Kz2: Prowadzenie programów edukacyjnych i kampanii społecznych ukierunkowanych na życie w rodzinie

Kompetencja zawodowa Kz2: Prowadzenie programów edukacyjnych i kampanii społecznych ukierunkowanych na życie w rodzinie obejmuje zestaw zadań zawodowych Z5, Z6, Z7, do realizacji których wymagane są odpowiednie zbiory wiedzy i umiejętności.

Z5 Prowadzenie poradnictwa w zakresie przygotowania do życia w małżeństwie i rodzinie	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Cele i zadania instytucji i organizacji świadczących pracę socjalną; • Zadania państwa i organów samorządu terytorialnego w zakresie pomocy społecznej; • Regulacje prawne w zakresie udzielania świadczeń pomocy społecznej.	• Prowadzić poradnictwo we współpracy z pozostałymi instytucjami i organizacjami świadczącymi pracę socjalną; • Współpracować z organami samorządu terytorialnego w zakresie pomocy społecznej; • Przestrzegać regulacji prawnych w zakresie udzielania świadczeń pomocy społecznej.

Z6 Inspirowanie, opracowywanie, wdrażanie, rozwijanie oraz ewaluacja wszelkich działań społecznych nakierowanych na życie w rodzinie	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Cele i sposoby tworzenia, wdrażania monitorowania i ewaluacji programów/kampanii społecznych; • Krajowe i europejskie programy i projekty wsparcia w zakresie pomocy społecznej; • Sposoby pozyskiwania dotacji z funduszy europejskich oraz procedury zamówień publicznych.	• Diagnozować ważkie problemy społeczne, które stałyby się tematem kampanii/programów społecznych; • Planować, tworzyć i wdrażać skuteczne kampanie/programy społeczne ukierunkowane na pełny rozwój i funkcjonowanie osób i rodzin; • Przygotowywać i realizować projekty lub programy socjalne z wykorzystaniem funduszy krajowych i europejskich.

Z7 Prowadzenie działalności naukowej, dydaktycznej i publicystycznej	
WIEDZA – zna i rozumie:	**UMIEJĘTNOŚCI – potrafi:**
• Rodzaje i specyfikę problemów społecznych; • Metody analizy oraz badań problemów i zagadnień społecznych; • Metody naukowego i publicystycznego opracowywania problemów i zagadnień społecznych związanych z życiem w rodzinie; • Metody zapobiegania wykluczeniu społecznemu.	• Wyszukiwać, gromadzić i aktualizować informacje dotyczące problemów i zagadnień społecznych; • Analizować oraz badać problemy i zagadnienia społeczne; • Opracowywać problemy i zagadnienia społeczne związane z życiem w rodzinie w sposób naukowy i publicystyczny; • Przeciwdziałać wykluczaniu społecznemu.

3.4. Kompetencje społeczne

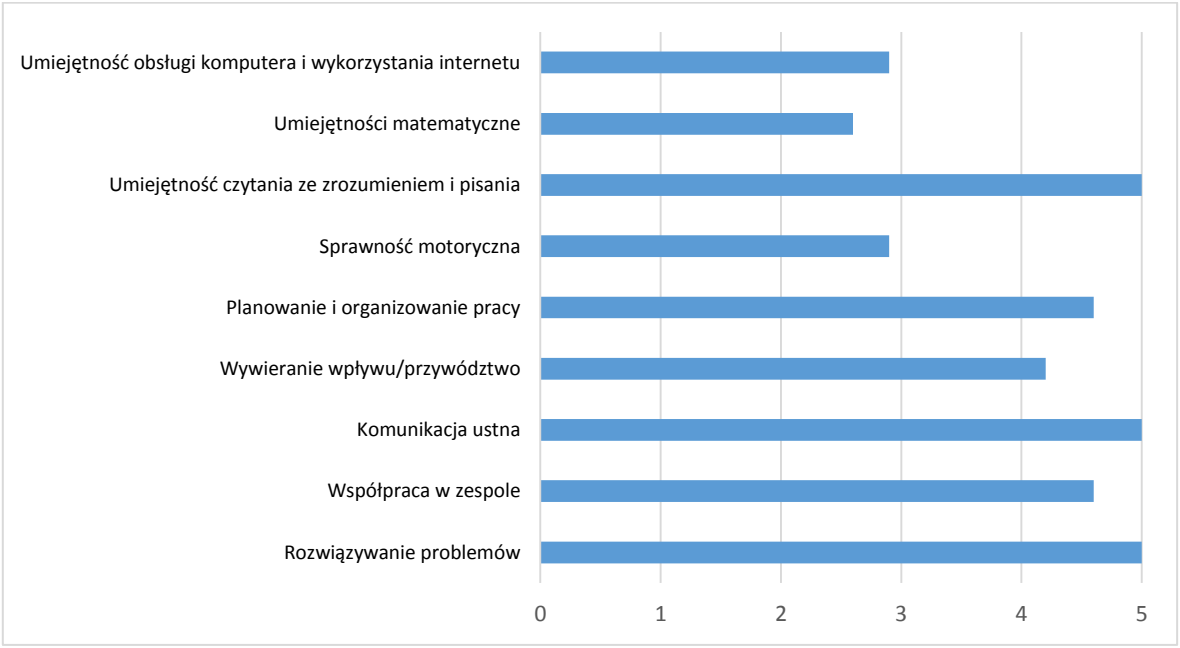
Pracownik w zawodzie **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** powinien posiadać kompetencje społeczne niezbędne do prawidłowego i skutecznego wykonywania zadań zawodowych.

W szczególności pracownik jest gotów do:

- Ponoszenia odpowiedzialności za skutki podejmowanych działań w zakresie poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego.
- Wykazywania empatii i zrozumienia dla osób oraz rodzin znajdujących się sytuacjach granicznych, identyfikowania ich potrzeb, problemów oraz zasobów, udzielania rad i pomocy umożliwiających poradzenie sobie z trudną sytuacją życiową.
- Przyjmowania postawy nieoceniającej wobec osób, do których skierowana jest pomoc psychospołeczna.
- Przyjmowania odpowiedzialności za rolę społeczną, edukacyjną i informacyjną jaką pełni, w szczególności w kontekście wpływu na sytuację zróżnicowanej klasowo, kulturowo i etnicznie społeczności lokalnej.
- Oceniania i korekty własnych postaw i zachowań oraz ustawicznego podnoszenia kompetencji osobistych i zawodowych, w tym ustawicznego rozwijania i podnoszenia swoich kompetencji zawodowych w kontekście zmian prawnych i nowych rozwiązań organizacyjnych właściwych dla wykonywanego zawodu.

3.5. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu

Pracownik powinien mieć zdolność właściwego wykonywania zadań zawodowych i predyspozycje do rozwoju zawodowego. Dlatego wymaga się od niego odpowiednich kompetencji kluczowych. Zostały one zilustrowane w formie profilu (rys. 1) ukazującego ważność kompetencji kluczowych dla zawodu **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego.**

Rys. 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego.**

Uwaga:
Wykaz kompetencji kluczowych opracowano na podstawie wykazu stosowanego w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych – projekt PIAAC (OECD).

3.6. Powiązanie kompetencji zawodowych z opisami poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz Sektorowej Ramy Kwalifikacji

Kompetencje zawodowe pracownika w zawodzie **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego**, nawiązują do opisów poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Opis zawodu, zadań zawodowych i wymagań kompetencyjnych może stanowić materiał informacyjny dla przygotowania (lub aktualizacji) opisów kwalifikacji wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK). Więcej informacji:

- Zintegrowany System Kwalifikacji: https://www.kwalifikacje.gov.pl
- Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

4. ODNIESIENIE DO SYTUACJI ZAWODU NA RYNKU PRACY I MOŻLIWOŚCI DOSKONALENIA ZAWODOWEGO

4.1. Możliwości podjęcia pracy w zawodzie

Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego jest zawodem powszechnie wykonywanym we wszystkich regionach Polski zarówno w miastach, jak i na terenach wiejskich. Najczęściej pracownicy w tym zawodzie znajdują zatrudnienie w ośrodkach pomocy społecznej oraz w domach pomocy społecznej. Specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego może być zatrudniony w:

- jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej,
- placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- organizacjach pozarządowych itp.

Obecnie (2018 r.) obserwowany jest wzrost zapotrzebowania na pracę specjalistów udzielających wsparcia rodzinom, pracowników pomocy społecznej i pracy socjalnej. Wiąże się to z następującymi czynnikami:

- powstawaniem jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- pracy przy programie 500+ oraz realizacją ustawy „Za życiem”,
- zwiększonym zapotrzebowaniem wśród społeczeństwa na usługi socjalne,
- starzeniem się społeczeństwa i dynamicznie rosnącą populacją osób starszych.

Można zatem wnioskować, że liczba dostępnych miejsc pracy w tym zawodzie będzie wzrastała.

WAŻNE:
Zachęcamy do sprawdzenia dostępnych ofert pracy w **Centralnej Bazie Ofert Pracy:**
http://oferty.praca.gov.pl

Natomiast aktualizacje informacji o możliwościach zatrudnienia w zawodzie, przyszłe zapotrzebowanie na dany zawód na rynku pracy oraz dodatkowe informacje można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.10.2018]:
Ranking (monitoring) zawodów deficytowych i nadwyżkowych:
http://mz.praca.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina/zawody-deficytowe-zrownowazone-i-nadwyzkowe

Barometr zawodów: https://barometrzawodow.pl

Wojewódzkie obserwatoria rynku pracy:
Mazowieckie – http://obserwatorium.mazowsze.pl
Małopolskie – https://www.obserwatorium.malopolska.pl
Lubelskie – http://lorp.wup.lublin.pl
Regionalne Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi – http://obserwatorium.wup.lodz.pl
Pomorskie – http://www.porp.pl
Opolskie – http://www.obserwatorium.opole.pl
Wielkopolskie – http://www.obserwatorium.wup.poznan.pl
Zachodniopomorskie – https://www.wup.pl/pl/dla-instytucji/zachodniopomorskie-obserwatorium-rynku-pracya
Podlaskie – http://www.obserwatorium.up.podlasie.pl

Zielona Linia. Centrum Informacyjne Służb Zatrudnienia:
http://zielonalinia.gov.pl

Portal Prognozowanie Zatrudnienia:
www.prognozowaniezatrudnienia.pl

Portal EU Skills Panorama:
http://skillspanorama.cedefop.europa.eu/en

Europejski portal mobilności zawodowej EURES:
https://eures.praca.gov.pl
https://ec.europa.eu/eures/public/pl/homepage

4.2. Instytucje oferujące kształcenie, szkolenie i/lub potwierdzanie kompetencji w ramach zawodu

Kształcenie

Obecnie (2018 r.) podjęcie pracy w zawodzie **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** wymaga ukończenia studiów I stopnia (licencjackich) lub II stopnia (magisterskich) na kierunku praca socjalna lub też ukończenia pomaturalnego kolegium pracowników służb społecznych kształcącym w zawodzie pokrewnym pracownik socjalny. Studia z tego zakresu oferują liczne szkoły wyższe (publiczne i niepubliczne) na terenie całej Polski, na kierunkach z obszaru nauk społecznych oraz na studiach podyplomowych.

Szkolenie

Nieustanne podnoszenie kompetencji zawodowych jest niezwykle istotne w pracy **specjalisty poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego**. Osoby pracujące w tym zawodzie mają możliwość udziału w:

- szkoleniach dających możliwość odbycia specjalizacji zawodowej (I i II stopnia),
- szkoleniach i kursach (realizowanych przez firmy komercyjne, organizacje zawodowe i profesjonalne oraz szkoły wyższe) dotyczących pracy socjalnej, prowadzenia terapii grupowej itp.,
- szkoleniach z zakresu superwizji.

Z reguły organizatorzy szkoleń poświadczają uzyskane przez uczestników kompetencje stosownymi certyfikatami lub zaświadczeniami.

Częstą formą podnoszenia kompetencji jest kształcenie samodzielne, w ramach edukacji nieformalnej, np. poprzez wymianę doświadczeń z innymi przedstawicielami zawodu.

WAŻNE:
Więcej informacji o instytucjach oferujących kształcenie, szkolenie i/lub walidację kompetencji w ramach zawodu można uzyskać, korzystając z **polecanych źródeł danych**.

Polecane źródła danych [dostęp: 31.10.2018]:

Szkolnictwo wyższe:
www.wybierzstudia.nauka.gov.pl

Szkolnictwo zawodowe:
https://www.ore.edu.pl/category/ksztalcenie-zawodowe-i-ustawiczne
http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod
https://zrp.pl

Szkolenia zawodowe:
Rejestr Instytucji Szkoleniowych – http://www.stor.praca.gov.pl/portal/#/ris
Baza Usług Rozwojowych – https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl

Inne źródła danych:
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji – https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl
Bilans Kapitału Ludzkiego – https://bkl.parp.gov.pl
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – http://www.frse.org.pl, http://europass.org.pl
Learning Opportunities and Qualifications in Europe – https://ec.europa.eu/ploteus

4.3. Zarobki osób wykonujących dany zawód/daną grupę zawodów

Obecnie (2018 r.) wynagrodzenie osób pracujących w zawodzie **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** może wynosić miesięczne od 3000 zł do 4100 zł brutto. Poziom wynagrodzeń osób wykonujących ten zawód uzależniony jest m.in. od:

- stanowiska i stażu pracy,
- wykształcenia,
- zakresu obowiązków,
- rodzaju instytucji, ew. kapitału firmy (miejsca wykonywania pracy),
- regionu zatrudnienia.

Ponadto w przypadku osób wykonujących ten zawód, zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, do których podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej w środowisku, w tym przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki, przysługuje wypłacany co miesiąc dodatek do wynagrodzenia w wysokości 250 zł i zazwyczaj zwrot kosztów przejazdów z miejsca pracy do miejsca wykonywania czynności zawodowych lub ryczałt na paliwo.

WAŻNE:

Zarobki osób wykonujących dany zawód/grupę zawodów są orientacyjne i mogą szybko stracić aktualność. Dlatego na bieżąco należy sprawdzać, jakie zarobki oferuje rynek pracy, korzystając z **polecanych źródeł danych.**

Polecane źródła danych [dostęp: 31.10.2018]:
Wynagrodzenie w Polsce według danych GUS:
http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy

Przykładowe portale informujące o zarobkach:
https://wynagrodzenia.pl/gus
https://wynagrodzenia.pl/kategoria/zarobki-na-stanowiskach-i-szczeblach
https://sedlak.pl/raporty-placowe
https://zarobki.pracuj.pl
https://www.forbes.pl/ogolnopolskie-badanie-wynagrodzen
https://www.kariera.pl/wynagrodzenia

4.4. Możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie

W zawodzie **specjalista poradnictwa psychospołecznego i rodzinnego** możliwe jest zatrudnienie osób z niepełnosprawnościami.

Warunkiem niezbędnym jest identyfikacja indywidualnych barier i dostosowanie technicznych i organizacyjnych warunków środowiska oraz stanowiska pracy do potrzeb zatrudnienia osób:

- z niewielką dysfunkcją kończyn dolnych oraz górnych (05-R), które nie wykluczają możliwości obsługi komputera oraz przemieszczania się w terenie w celu wykonywania zadań zawodowych,
- z dysfunkcją narządu wzroku (04-O), jeśli wada jest skorygowana odpowiednimi szkłami optycznymi lub soczewkami kontaktowymi, które zapewnią ostrość widzenia i umożliwią prawidłowe wykonywanie czynności służbowych,
- z dysfunkcją narządu słuchu (03-L), jeśli niepełnosprawność jest możliwa do skorygowania za pomocą implantów lub aparatów słuchowych.

Osoby z innymi rodzajami niepełnosprawności również mogą wykonywać ten zawód, pod warunkiem jednak, że schorzenie nie ogranicza ich możliwości przemieszczania się, pokonywania barier architektonicznych oraz nie ma wpływu na jakość kontaktu z klientem.

WAŻNE:
Decyzja o zatrudnieniu osoby z jakimkolwiek rodzajem niepełnosprawności może być podjęta wyłącznie po indywidualnej konsultacji z lekarzem medycyny pracy.

5. ODNIESIENIE DO EUROPEJSKIEJ KLASYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI/KOMPETENCJI, KWALIFIKACJI I ZAWODÓW (ESCO)

Europejska klasyfikacja umiejętności/kompetencji, kwalifikacji i zawodów (European Skills/Competences, Qualifications and Occupations – ESCO) jest narzędziem łączącym rynek edukacji z rynkiem pracy. ESCO jest częścią strategii „Europa 2020". W klasyfikacji określono i uszeregowano umiejętności, kompetencje, kwalifikacje i zawody istotne dla unijnego rynku pracy oraz kształcenia i szkolenia. Tworzenie europejskiego rynku pracy, a w przyszłości wspólnego obszaru kształcenia ustawicznego wymaga, aby zdobywane przez jednostki umiejętności oraz kwalifikacje były zrozumiałe oraz łatwo porównywalne między krajami, a także – by promowały mobilność wśród pracowników.

Obecnie (2018 r.) klasyfikacja ESCO jest dostępna w 27 językach (w 24 językach UE, islandzkim, norweskim i arabskim) za pośrednictwem platformy ESCO:
https://ec.europa.eu/esco/portal/home

Klasyfikacja ESCO została oparta na trzech filarach i pokazuje w sposób systematyczny relacje między nimi:

- **Zawody:** https://ec.europa.eu/esco/portal/occupation
- **Umiejętności/Kompetencje:** https://ec.europa.eu/esco/portal/skill
- **Kwalifikacje:** https://ec.europa.eu/esco/portal/qualification

6. ŹRÓDŁA DODATKOWYCH INFORMACJI O ZAWODZIE

Podstawowe regulacje prawne:

Stan prawny na dzień: 31.10. 2018 r.

- Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 986, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 998, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1265, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1788).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji o charakterze zawodowym – poziomy 1–8 (Dz. U. poz. 537).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 227).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 734).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 kwietnia 2012 r. w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny (Dz. U. poz. 486).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta" (Dz. U. Nr 209, poz. 1245).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego (Dz. U. Nr 218, poz. 1439).

Literatura branżowa:

- Dutkiewicz M. (red.): Pracownicy socjalni: pomiędzy instytucją pomocy społecznej a środowiskiem lokalnym. Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2011.
- Fonkowicz E. (red.): Zatrudnianie pracowników socjalnych i innych pracowników ośrodków pomocy społecznej. Wolters Kluwer, Warszawa 2014.
- Kaźmierczak T., Bąbska B., Popłońska-Kowalska M., Rymsza M.: Środowiskowe role zawodowe pracownika socjalnego. Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013.
- Krasiejko I.: Metodyka działania asystenta rodziny. Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach w pracy socjalnej. Wydawnictwo Mazowieckiego Centrum Pomocy Społecznej, Katowice 2010.
- Mendel M., Skrzypczak B. (red.): Praca socjalna jako edukacja ku zmianie. Od edukacji do polityki. Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2013.
- Rymsza M. (red.): Czy podejście aktywizujące ma szansę? Pracownicy socjalni i praca socjalna 20 lat po reformie systemu pomocy społecznej. Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2011.
- Rymsza M. (red.): Pracownicy socjalni i praca socjalna w Polsce. Między służbą społeczną a urzędem. Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2012.

Zasoby internetowe [dostęp: 31.10. 2018]:

- Baza danych standardów kwalifikacji/kompetencji zawodowych i modułowych programów szkoleń: ftp://kwalifikacje.praca.gov.pl
- Biuletyn Informacji Publicznej: https://www.gov.pl/web/rodzina/bip-zawody-regulowane
- „Kwalifikacje do wykonywania w Polsce zawodu pracownika socjalnego" – szczegółowe omówienie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej MRPiPS: https://www.gov.pl/web/rodzina/kwalifikacje-pracownika-socjalnego
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej – Pracownik socjalny: zawód trudny i potrzebny: https://www.gov.pl/web/rodzina/pracownik-socjalny-zawod-trudny-i-potrzebny
- Portal Asystent BHP: https://asystentbhp.pl
- Portal Pomocy Społecznej: http://ops.pl
- Standardy orzecznictwa lekarskiego ZUS: http://www.zus.pl/lekarze/publikacje/standardy-orzecznictwa-lekarskiego-zus
- Superwizja pracy socjalnej w: http://www.poradnictwo.org.pl/superwizja-pracy-socjalnej
- Wyszukiwarka opisów zawodów: http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow

7. SŁOWNIK POJĘĆ

7.1. Definicje powiązane z opisem informacji o zawodzie (zawodoznawcze)

Nazwa pojęcia	Definicja pojęcia
Awans zawodowy	Wyróżnia się dwa podstawowe rodzaje awansu – pionowy oraz poziomy. Awans pionowy oznacza zmianę stanowiska na wyższe w hierarchii przedsiębiorstwa/organizacji oraz przyznanie wyższego wynagrodzenia i poszerzenie uprawnień, np. awans polegający na osiągnięciu wyższego stopnia wymagań formalnych w policji, w wojsku, mianowanie na wyższy stopień – awans nauczycielski. Awans poziomy oznacza zmianę stanowiska niepociągającą za sobą zmiany pozycji pracownika w hierarchii firmy, np. objęcie dodatkowego stanowiska przez pracownika, powierzenie nowych zadań, rozszerzenie uprawnień i zakresu podejmowanych decyzji.
Czynności zawodowe	Są to działania podejmowane w ramach zadania zawodowego i dające efekt w postaci realizacji celu przewidzianego w zadaniu zawodowym.

Edukacja formalna	Kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych oraz kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym) albo kwalifikacje w zawodzie (zgodnie z przepisami oświatowymi).
Edukacja pozaformalna	Kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych lub kwalifikacji właściwych dla edukacji formalnej.
Efekty uczenia się	Wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się (w ramach edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne).
Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK)	Przyjęta w Unii Europejskiej struktura i opis poziomów kwalifikacji umożliwiająca porównanie kwalifikacji uzyskiwanych w różnych państwach. W ERK wyróżniono 8 poziomów kwalifikacji opisywanych za pomocą efektów uczenia się (wiedza, umiejętności i kompetencje). ERK stanowi układ odniesienia do krajowych ram kwalifikacji, w tym do PRK.
Kody niepełnosprawności	Są symbolami rodzaju schorzenia, które ma decydujący wpływ na to, do jakich prac osoba niepełnosprawna może być kierowana, a do jakich nie powinna ze względu na jej zdrowie i skuteczność pracy na danym stanowisku. Podstawowe kody niepełnosprawności: 01-U upośledzenie umysłowe, 02-P choroby psychiczne, 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, 04-O choroby narządu wzroku, 05-R upośledzenie narządu ruchu, 06-E epilepsja, 07-S choroby układu oddechowego i krążenia, 08-T choroby układu pokarmowego, 09-M choroby układu moczowo-płciowego, 10-N choroby neurologiczne, 11-I inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego, 12-C całościowe zaburzenia rozwojowe.
Kompetencje społeczne	Jest to rozwinięta w toku uczenia się zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.
Kompetencje kluczowe	Są to kompetencje (połączenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych) integracji społecznej i zatrudnienia potrzebne w życiu zawodowym i pozazawodowym oraz do bycia aktywnym obywatelem. Na potrzeby opracowania informacji o zawodach wyróżniono 9 kompetencji, które zostały wybrane i pogrupowane ze zbioru 15 kompetencji kluczowych wyodrębnionych w Międzynarodowym Badaniu Kompetencji Osób Dorosłych − Projekt PIAAC prowadzonym cyklicznie przez OECD.
Kompetencja zawodowa	Jest to układ wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania, w ramach wydzielonego zakresu pracy w zawodzie zestawu zadań zawodowych. Posiadanie jednej lub kilku kompetencji zawodowych powinno umożliwić zatrudnienie na co najmniej jednym stanowisku pracy w zawodzie.
Kwalifikacja	Oznacza zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w procesie walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący. W Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji wyodrębniono 4 rodzaje kwalifikacji: pełne, cząstkowe, rynkowe i uregulowane.
Polska Rama Kwalifikacji (PRK)	Opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom Europejskich Ram Kwalifikacji sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.
Potwierdzanie kompetencji	Jest to proces polegający na sprawdzeniu, czy kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Terminy o podobnym znaczeniu: „walidacja”, „egzaminowanie”. Proces ten prowadzi do certyfikacji − wydania przez upoważnioną instytucję „dyplomu”, „świadectwa”, „certyfikatu”.
Sektorowa Rama Kwalifikacji (SRK)	Opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Sprawności sensomotoryczne	Są to sprawności związane z funkcjonowaniem narządów zmysłów (wzroku, słuchu, smaku, powonienia, dotyku) oraz narządu ruchu (sprawność rąk, precyzja ruchów rąk, sprawność nóg, koordynacja wzrokowo-ruchowa itp.).
Stanowisko pracy	Jest to miejsce pracy w strukturze organizacyjnej, np. przedsiębiorstwa, instytucji, organizacji, w ramach którego pracownik wykonuje zadania zawodowe stale lub okresowo. Do prawidłowego wykonywania zadań na danym stanowisku pracy konieczne jest posiadanie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych właściwych dla kompetencji zawodowych wyodrębnionych w zawodzie.
Tytuł zawodowy	Jest przyznawany osobie, która udowodniła, że posiada określony zasób wiedzy i umiejętności potrzebny do wykonywania danego zawodu. W niektórych grupach zawodowych (technicy, lekarze, rzemieślnicy) istnieją ustawowo zadekretowane nazwy i hierarchie tych tytułów, podczas gdy w innych nie ma takich systemów. Przykładowo tytuły zawodowe uzyskiwane w szkołach i placówkach oświaty to: robotnik wykwalifikowany i technik, w rzemiośle: uczeń, czeladnik, mistrz, w kulturze fizycznej: trener, instruktor, menedżer sportu.
Umiejętności	Jest to przyswojona w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Uprawnienia zawodowe	Oznaczają posiadanie prawa do wykonywania czynności zawodowych (zawodu), do których dostęp jest ograniczony poprzez przepisy prawne przewidujące konieczność posiadania odpowiedniego wykształcenia, spełnienia wymagań kwalifikacyjnych lub innych dodatkowych wymagań.
Uczenie się nieformalne	Uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, w tym poprzez samouczenie się i doświadczenie uzyskane w pracy.
Walidacja	Oznacza sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się (edukacja formalna, pozaformalna i uczenie się nieformalne) tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.
Wiedza	Jest to zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.
Wykształcenie	Oznacza rezultat procesu kształcenia w zakresie ogólnym i specjalistycznym charakteryzowany na podstawie: – poziomu wykształcenia odpowiadającego poziomowi ukończonej szkoły (np. wykształcenie: podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe, ponadgimnazjalne, czeladnicze, policealne, wyższe (pierwszy, drugi i trzeci stopień), – profilu wykształcenia (ukończonej szkoły) lub dziedziny wykształcenia (kierunek lub kierunek i specjalność ukończonej szkoły wyższej lub wyższej szkoły zawodowej).
Zadanie zawodowe	Jest to logiczny wycinek lub etap pracy w ramach zawodu o wyraźnie określonym początku i końcu wykonywany na stanowisku pracy. Na zadanie zawodowe składa się układ czynności zawodowych powiązanych jednym celem, kończący się określonym wytworem, usługą lub istotną decyzją. W wyniku podziału pracy każdy zawód różni się wykonywanymi zadaniami, na które składają się czynności zawodowe.
Zawód	Jest to zbiór zadań zawodowych wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kwalifikacji i kompetencji (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło utrzymania.
Zintegrowany System Kwalifikacji (ZSK)	Wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK), a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji. Informacje o ZSK są dostępne pod adresem: https://www.kwalifikacje.gov.pl
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK)	Rejestr publiczny prowadzony w systemie teleinformatycznym ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji. Informacje o ZRK są dostępne pod adresem: https://rejestr.kwalifikacje.gov.pl

7.2. Definicje związane z wykonywaniem zawodu (branżowe)

Lp.	Nazwa pojęcia	Definicja	Źródło
1	**Działalność interdyscyplinarna**	Działalność angażująca specjalistyczną wiedzę z kilku dziedzin (psychologia, pedagogika, prawo) oraz zakładająca współpracę z różnymi instytucjami: urzędy pracy, sąd, szkoły, policja, fundacje realizujące cele społeczne.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, z późn. zm.), http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001508/U/D20181508Lj.pdf [dostęp: 31.10.2018]
2	**Interwencja kryzysowa**	Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.	Art. 47. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1508, z późn. zm.), http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001508/U/D20181508Lj.pdf [dostęp: 31.10.2018]
3	**Kontrakt socjalny**	Jedno z narzędzi wykorzystywanych w pracy pracownika socjalnego. Jest to dokument określający sposób współdziałania między: 1) osobą/rodziną a pracownikiem socjalnym w zakresie rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej; 2) osobą a pracownikiem socjalnym w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na podstawie: http://www.sprawnik.pl/artykuly,10223,21074,czym-jest-kontrakt-socjalny [dostęp: 31.10.2018]
4	**„Niebieska Karta”**	Procedura, która może zostać zainicjowana przez Policję, Ośrodek Pomocy Społecznej lub Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Dotyczy ona członków rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie. Założenie Niebieskiej Karty nie jest równoznaczne ze złożeniem zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Nie stanowi podstawy do wszczęcia postępowania karnego, ale w przypadku, gdy ofiara zdecyduje się złożyć zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa może ona zostać wykorzystana jako dowód procesowy.	http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/821924,co-to-jest-niebieska-karta-i-jak-wyglada-procedura-jej-zalozenia.html,1,2?gclid=EAIaIQobChMI5snujbyF3QIVhIeyCh2Etwc5EAAYASAAEgIutvD_BwE [dostęp: 31.10.2018]
5	**POMOST Std**	POMOST Std jest systemem informatycznym przeznaczonym dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i wspomagających ich gmin i powiatów. Podstawowym zadaniem oprogramowania jest wsparcie procesu decyzyjnego w ośrodku oraz procesu realizacji wynikających z decyzji świadczeń.	http://public.sygnity.pl/zabezpieczenie-spoleczne/pomost-std/osystemie [dostęp: 31.10.2018]

6	**Superwizja pracy socjalnej**	Wieloaspektowy ogląd pracy służący rozwiązaniu trudności merytorycznych i emocjonalnych związanych z wykonywaniem pracy socjalnej. To dwustronny proces pomagający poszerzać świadomość, rozwijać umiejętności, osiągać lepsze wyniki, działać poprzez rzetelną ocenę, omówienie problemów, ukierunkowaną praktykę i sprzężenie zwrotne (feedback). Celem superwizji pracy socjalnej jest poprawa jakości pracy pracowników merytorycznych, zwiększenie skuteczności pracy z rodziną, a co za tym idzie — polepszenie dobrostanu klientów i zwiększenie zadowolenia z wykonywanej pracy.	http://www.poradnictwo.org.pl/superwizja-pracy-socjalnej [dostęp: 31.10.2018]
7	**Superwizor**	Osoba prowadząca superwizję.	http://www.poradnictwo.org.pl/superwizja-pracy-socjalnej [dostęp: 31.10.2018]
8	**Sytuacja graniczna**	Sytuacja graniczna oznacza skrajną sytuację życiową, taką jak np.: skrajne ubóstwo, porzucenie, nieuleczalna choroba, uzależnienia, śmierć itp. Jednostka lub rodzina, która znalazła się w sytuacji granicznej, narażona jest na ryzyko utraty równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a tym samym może popaść w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na postawie https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/sytuacje-graniczne;3982244.html [dostęp: 31.10.2018]
9	**WR (Wsparcie Rodziny)**	Aplikacja do obsługi Wsparcia Rodziny (WR) jest dedykowana jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej celem wspomagania ich w realizacji zadań gminy i powiatu, wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz towarzyszących ustawie aktów prawnych. Zadaniem aplikacji Wsparcie Rodziny jest obsługa rejestracji i przetwarzania danych związanych z procesem wspierania w gminach rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	http://public.sygnity.pl/zabezpieczenie-spoleczne/wsparcie-rodziny-i-piecza-zastepcza/osystemie [dostęp: 31.10.2018]
10	**Wywiad środowiskowy**	Podstawowe narzędzie diagnostyczne w pracy pracownika socjalnego, służące ustaleniu sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej osoby lub rodziny ubiegającej się o pomoc. Wywiad środowiskowy uzupełniany jest w miejscu zamieszkania lub pobytu osoby/rodziny ubiegającej się o pomoc. Wzór kwestionariusza wywiadu jest jednakowy dla wszystkich instytucji pomocy społecznej.	Definicja opracowana przez zespół ekspercki na postawie rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. poz. 1406), http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20160001406/O/D20161406.pdf [dostęp: 31.10.2018]

www.psz.praca.gov.pl

ZASTOSOWANIE INFORMACJI O ZAWODACH

Wsparcie dla pracowników i klientów instytucji rynku pracy w zakresie:

- skutecznego podejmowania decyzji dotyczących wyboru zawodu, pracy/zatrudnienia,
- nabywania nowych lub rozszerzania już posiadanych kompetencji zawodowych,
- zmiany kwalifikacji zawodowych zgodnie z potrzebami rynku pracy,
- dopasowywania treści szkoleń kontraktowanych przez urzędy pracy do potrzeb rynku pracy.

Wsparcie dla różnych grup interesariuszy w zakresie:

- poradnictwa i doradztwa zawodowego,
- tworzenia i aktualizacji ofert szkoleniowych dla rynku pracy,
- dostosowania oferty kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy,
- tworzenia i aktualizacji opisów stanowisk pracy,
- przygotowania lub aktualizacji opisu kwalifikacji rynkowych wprowadzanych do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.

ISBN 978-83-7789-495-8 [196]